

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:2492

av Andreas Norlén m.fl. (M, C, FP, KD)

Arbetet för romsk inkludering och mot antiziganism

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatt arbete för synliggörandet av behandlingen av romer och resande under svenskt 1900-tal och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en tydlig jämställdhetsdimension i arbetet för romsk inkludering och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvecklingsarbete för samråd och dialog med det romska civilsamhället och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en romsk språk- och kulturinstitution och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Romer och resande har funnits i Sverige i över 500 år, och romer inklusive resande är en av Sveriges fem nationella minoriteter. Men den svenska historien när det gäller behandlingen av romer och resande är mörk. Under stora delar av 1900-talet präglades det officiella Sveriges förhållningssätt av rasbiologiskt präglade tankesätt som i sin yttersta form gick ut på att romer inte borde leva i Sverige. När detta sakta förändrades sattes samhällsinsatser in för att hjälpa romer, men utan samråd med dem som berördes av åtgärderna.

Diskriminering och fördomar mot romer är en del av den svenska verkligheten också i dag. Många romer upplever ett utanförskap, och många romer och resande har

levnadsvillkor som är mycket sämre än för befolkningen i övrigt. Detta tar sig uttryck på många områden: utbildning, arbetsmarknaden, bostadsmarknaden, hälsotillstånd och trygghet. Många romer utsätts för diskriminering i sin vardag och öppen eller dold antiziganism är ett utbrett problem.

Fortfarande finns det en utbredd okunskap hos stora delar av befolkningen om vad romer har utsatts för som grupp under sin historia. Denna bristande kunskap är ett allvarligt hinder för att överbrygga den förtroendeklyfta som är vanligt förekommande mellan romer och det övriga samhället.

Alliansregeringen vidtog en rad insatser för att förbättra situationen för Sveriges romer och resande. En övergripande strategi för romsk inkludering formulerades för åren 2012–2032, med målet att den rom som fyller 20 år 2032 ska ha likvärdiga möjligheter i livet som den som är icke-rom. Vidare tog den tidigare regeringen fram Vitboken om övergrepp och kränkningar av romer under svenskt 1900-tal, och tillsatte en kommission mot antiziganism under ledning av Thomas Hammarberg med uppdrag att motverka antiziganism i samhället och att ta fram skolmaterial baserat på vitboken. Även uppdraget till Datainspektionen att granska förekomsten av olaglig registrering av romer eller personer av annat etniskt ursprung inom socialtjänsten och bostadsmarknaden bör nämnas.

Riksdagen tillkännagav våren 2015 med bred majoritet, och med bifall till ett antal motionsyrkanden av förra statsrådet Erik Ullenhag (FP), att fortsatta satsningar behövs för bekämpandet av antiziganism och för romsk inkludering. I samband med utskottsbehandling av ärendet (bet. 2014/15:KU16) framhöll konstitutionsutskottet att det behövs fortsatta satsningar för att bekämpa antiziganism och diskriminering, och KU beskrev också ett antal viktiga punkter i detta arbete. Bland annat noterades skolornas centrala roll, vikten av att sprida vitboken och dess innehåll till olika delar av samhället samt att ta fram skolmaterial baserat på vitboken, spridning av arbetssätt för romsk inkludering på kommunal nivå, brobyggerverksamhet med kulturkompetens, jämställdhetsåtgärder samt utveckling och produktion av lärverktyg. Även vikten av utvärdering och framtidsplanering betonades av KU.

Bekämpandet av antiziganism och diskriminering

Fortsatta satsningar mot antiziganism och diskriminering behövs även framöver. Kommissionen mot antiziganism gör ett viktigt arbete och dess arbete och slutsatser måste spridas. Diskrimineringsombudsmannen kan spela en viktig roll i arbetet för att bekämpa diskriminering av romer och resande. Skolor är centrala i arbetet mot olika former av intolerans, såsom antiziganism, och skolpersonal behöver stöd i arbetet med att bemöta intolerans och fördomar. Samhället måste reagera kraftfullt mot hatbrott.

Vi välkomnar att det finns bred parlamentarisk uppslutning för ett fortsatt arbete mot antiziganism och för romsk inkludering. Vi kommer att noga följa regeringens åtgärder med anledning av riksdagens tillkännagivanden, samtidigt som vi också avser att med egna initiativ fortsätta att bidra till processen.

Synliggörande av behandling av romer och resande under svenskt 1900-tal

En viktig del i förståelsen av romers situation är den mörka historien om behandlingen av romer och resande. Många romer och resande som lever i dag har själva utsatts för det officiella Sveriges förtryck i form av inreseförbud, sterilisering, hinder för bosättning eller skolgång, nekande av mödrahälsovård och så vidare. Det är av största vikt att arbetet fortsätter för att synliggöra behandlingen av romer och resande under svenskt 1900-tal. Vitboken är ett centralt underlag i denna kunskapsspridning.

Jämställdhetsdimension

Det behövs en tydlig jämställdhetsdimension i arbetet för romsk inkludering. Jämställdhetsaspekten ska vara integrerad i alla åtgärder som vidtas mot antiziganism och för romsk inkludering, och konkreta insatser som är relevanta för jämställdheten mellan romska kvinnor och män samt flickor och pojkar bör vidtas.

Romsk delaktighet och romskt civilsamhälle

En central del av arbetet för romsk inkludering är romsk delaktighet och romskt inflytande. Detta är en förutsättning för att förtroendeklyftan mellan romer och det offentliga liksom samhället i stort ska kunna minskas. Det utvecklingsarbete som pågår inom myndigheter och kommuner avseende olika former för samråd och dialog med romer och resande samt romska företrädare behöver spridas vidare. Det är också viktigt att skapa förutsättningar för att möjliggöra för det romska civilsamhället att engagera sig ytterligare i arbetet.

En romsk språk- och kulturinstitution

Det finns behov av att framöver skapa en romsk nationell språk- och kulturinstitution. En sådan institution ska kunna tjäna som ett forum och samlingsplats för romsk kultur och historia men också ett kunskapscentrum avseende utbildning och spridande av romsk kultur och romskt språk.

Vid kulturutskottets behandling våren 2015 av ett likalydande förslag hänvisade utskottet (bet. 2014/15:KrU11) till de planer som finns inom kommissionen mot antiziganism att föreslå en nationell institution med samlat ansvar för frågor som rör antiziganism och romers rättigheter. Vi ställer oss i och för sig inte avvisande till tanken att dessa frågor skulle kunna inrymmas i en sådan institution. Vi vill dock framhålla att

institutionens uppdrag inte får bli så brett och allmänt hållet att romska språk-, historie- och kulturfrågor riskerar att försvinna i mängden.

Det är därför av stor vikt att regeringen, i nära samråd med det romska civilsamhället, arbetar för en nationell kunskaps- och utbildningsinstitution med tydligt uppdrag kring romsk kultur och historia samt romskt språk.

Andreas Norlén (M)

Per-Ingvar Johansson (C)

Mathias Sundin (FP)

Tuve Skånberg (KD)